

Dibuixos originals de la revista Cavall Fort dipositats al Museu Episcopal de Vic

Judit VERDAGUER i SERRAT*
Museu Episcopal de Vic

RESUM

El 1961 va néixer la revista infantil i juvenil *Cavall Fort*, destinada a estimular el coneixement i la lectura entre el públic més jove. L'any 2001 el Patronat de la revista confià al MEV el dipòsit permanent del seu fons gràfic, integrat per 4.700 dibuixos originals obra d'artistes amb reconeixement nacional i internacional, entre els quals Joan Miró o Antoni Tàpies. El Museu Episcopal de Vic ha culminat recentment el procés de documentació, catalogació i conservació preventiva d'aquest fons, que resta des d'ara a disposició dels estudiosos i a punt per a la comunicació pública.

Paraules clau: Cavall Fort, literatura infantil i juvenil, documentació, conservació preventiva

ABSTRACT

Original drawings of the magazine Cavall Fort in deposit at the Museu Episcopal de Vic

In 1961 was born Cavall Fort, a magazine for children and young people, with the aim to foster knowledge and reading amongst the youngest public. In 2001 the Board of the publication entrusted Museu Episcopal de Vic with the deposit of its graphical batches, made up of 4.700 original drawings from artists with national and international acknowledgement, such as Joan Miró or Antoni Tàpies. Museu Episcopal de Vic has recently culminated the process of documentation, catalogation and preventive conservation of this batch, which is now available for scholars and ready for public communication.

Key words: Cavall Fort, literature for children and youth, documentation, preventive conservation

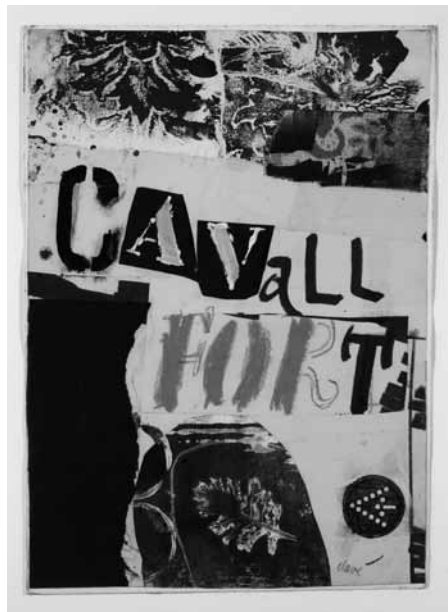
Cavall Fort va néixer l'any 1961 com a revista en català adreçada al públic infantil i juvenil, i ho féu sota l'empара del Secretariat Catequístic del Bisbat de Vic, poc després s'hi van afegir també els bisbats de Girona i Solsona. Des del principi, el bisbat de Vic va assumir la responsabilitat jurídica de la revista, és a dir que va donar-li la cobertura legal necessària en uns temps prou difícils per a l'expressió cultural catalana. En aquells moments, la revista no hauria aconseguit el permís oficial per publicar en català sense l'aval legal que li van oferir els bisbats catalans. No fou fins l'any 1991 que es va constituir en una fundació comissionada per membres dels tres bisbats promotors i per representants autònoms vinculats a la publicació. A partir d'aquell any, la Fundació Cavall Fort es convertí en la propietària de l'editorial, estatus que encara manté en l'actualitat.

La revista *Cavall Fort*, doncs, va poder començar a publicar els primers números amb la ideologia –encara avui intacta– d'editar una publicació de qualitat, en llengua catalana, de línia creativa i dinàmica, que estimulés el coneixement i l'interès per la lectura entre el públic més jove.

La històrica vinculació entre *Cavall Fort* i el bisbat de Vic va esdevenir la raó per la qual, des de l'any 2001, el Museu Episcopal de Vic conserva en dipòsit permanent una quantitat molt representativa d'il·lustracions originals d'aquesta publicació. La revista *Cavall Fort*

va custodiar, al llarg del temps, bona part dels dibuixos de molts dels il·lustradors que hi havien col·laborat, en alguns casos assíduament i en d'altres de forma esporàdica. Aquest nombrós i interessant fons gràfic es va dipositar de forma permanent al MEV a petició del Patronat de la revista, amb la intenció de garantir-ne la conservació i també de fomentar la difusió d'aquesta important col·lecció.

Actualment el Museu Episcopal de Vic conserva un total de 4.700 dibuixos originals realitzats en tècniques diverses, que havien il·lustrat portades, historietes, tires còmiques, contes, jocs i passatemps de la revista. Molts d'aquests dibuixos han contribuït a consolidar *Cavall Fort* com a una publicació de referència, de la mateixa manera que la notorietat de la revista també ha consagrat i ha donat popularitat a molts dels seus assidus col·laboradors.

[fig. 1] Portada d'Antoni Clavé per a la revista *Cavall Fort*. MEV 29166

D'entre el gruix de dibuixos dipositats des-tacarem els realitzats per alguns autors habituals com Aurora Altisent, Frederic Anguera, Joaquim Anson, Avel·lí Artís-Gener (Tísner), Marta Balaguer, Pilarín Bayés, Francesc Bofill, Jordi Pineda Bono, Jordi Bulbena, Francesc Vila Rufas (Cesc), Jordi Clapers (Xots), Helena Cortès, Joaquim Datsira, Domènec Fita, Pere Joan, Josep Maria Rius (Joma), Joan Lleó, Josep Maria Madorell, Isidre Monés, Jaume Perich, Josep Lluís Martínez (Picanyol), Fina Rifà, Joan Rovira Granero, Carme Solé Vendrell, Pere Virgili, etc.

També volem fer una especial menció a les esplèndides portades de Jordi Alumà, Antoni Clavé [fig. 1], Maria Girona, Josep Grau Garriga, Joan Miró [fig. 2], Josep Maria Subirachs, Antoni Tàpies [fig. 3] o Joan Pere Viladecans.

El tractament documental i conservatiu que el Museu Episcopal de Vic va aplicar a aquest extens dipòsit, va consistir a realitzar un procés de documentació individual que va permetre la identificació de cada dibuix i a establir les bases per gestionar-ne els exemplars, actualment museïtzats en la seva totalitat. Avui, el Museu ja en pot garantir la protecció i la seguretat i a partir d'ara els dibuixos ja estan a disposició dels estudiosos i a punt per a la comunicació pública.

Els treballs de documentació dels dibuixos s'efectuaren des del Museu Episcopal de Vic, tot i que a causa del considerable nombre d'exemplars es decidí contractar documentalistes externs per agilitzar un procés de catalogació que es preveia lent i laboriós. Les despeses del personal extern foren as-

[fig. 2] Portada de Joan Miró per a la revista *Cavall Fort*. MEV 29163

[fig. 3] Portada d'Antoni Tàpies per a la revista *Cavall Fort*. MEV 29167

sumides per la pròpia Fundació Cavall Fort, però la coordinació es féu des dels serveis tècnics del MEV sota la supervisió d'Anna Homs, documentalista en plantilla del Museu.

Per a cadascun dels dibuixos es va realitzar una fitxa d'inventari, assignant-los primer un número de registre particular que es va marcar damunt de cada exemplar amb un llapis de mina tova. En la fitxa d'inventari es van recollir les dades tècniques i històriques dels dibuixos i s'hi va incorporar una fotografia identificativa tant de l'anvers com del revers de cada dibuix. Posteriorment s'introduïren les dades de cada exemplar al programa informàtic de gestió de dades documentals de les col·leccions del Museu.

Finalitzat el procés documental, cada dibuix fou sotmès a una avaluació conservativa que va consistir en un estudi organolèptic per identificar l'origen de les seves degradacions, i en conseqüència adoptar les mesures de conservació preventiva adequades a l'estat del material. Els dibuixos estaven realitzats sobre un suport de paper i quan van ingressar al MEV estaven agrupats per autors dins de carpetes de cartró i bosses de plàstic que tenien un elevat nivell d'acidesa i per tant deterioraven el suport original. Ràpidament es van extreure els dibuixos de l'interior dels contenidors inestables, intentant manipular-los el mínim possible.

Per acabar, es va efectuar una necessària intervenció de conservació preventiva a cadascun dels exemplars, que va consistir a treure els suports afegits de cartró àcids que estaven adherits a l'original, eliminar la pols de cada dibuix verificant l'absència d'infestació biològica i, finalment, desenganxar, amb molta cura, la cinta adhesiva utilitzada per la unió d'alguns dibuixos que malauradament havia tacat irreversiblement la superfície del paper original.

Avui, els dibuixos de la revista *Cavall Fort* resten a les reserves del MEV protegits amb paper tissú de ph neutre intercalat entre cada un dels exemplars. Estan emmagatzemats en posició horitzontal i sense apilar –per evitar plecs i deformacions– dins un mobiliari de conservació que els protegeix de la pols, de l'excés de llum i de les fluctuacions ambientals.

NOTES

*Conservadora

Museu Episcopal de Vic

Pça. Bisbe Oliba, 3

08500 Vic (Barcelona)

jverdager@museuepiscopalvic.com